

Den Europæiske Landbrugsfond for Udvikling af Landdistrikterne:
Danmark og Europa investerer i landdistrikterne

Miljø- og Fødevareministeriet
NaturErhvervstyrelsen

LDP 2020

Den Europæiske Landbrugsfond
for Udvikling af Landdistrikterne

Se EU-Kommissionen, Den Europæiske Landbrugsfond for Udvikling af Landdistrikterne

Case 3. Gennemgang af sengebåse før ombygning fra madrasser til sand

Tabellen nedenfor viser sengebåsemålene i besætningen. I tabellen er anført anbefalinger for nuværende sengebåsemål for stor race ("Indretning af stalde til kvæg – Danske anbefalinger", 2010 udgaven).

	Målt i besætning (cm)	Danske anbefalinger (cm)
Bredde	115 (120 i nye senge i enkeltrække ved væg)	125
Længde, enkeltrække	240-245	300
Længde, dobbeltrække	220	285
Højde nakkebom	110-115	120
Nakkebom til bagkant	Doppeltrække: 175-180. Enkeltrække: 175, men kun 165 i de gamle senge ved væg.	175
Højde brystbom	10	10
Brystbom til bagkant	180	180
Højde øvre frontrør	Intet frontrør	Minimum 105*
Højde nedre frontrør	22-25	Maksimum 10*

*) Anbefaling fra 2005 anbefalinger. I 2010 anbefalingerne er der ingen anbefaling for frontrør, idet det anbefales at sengebøjler monteres på stolper.

Konklusioner for sengebåsene på baggrund af sengebåsemål og observationer i besætningen:

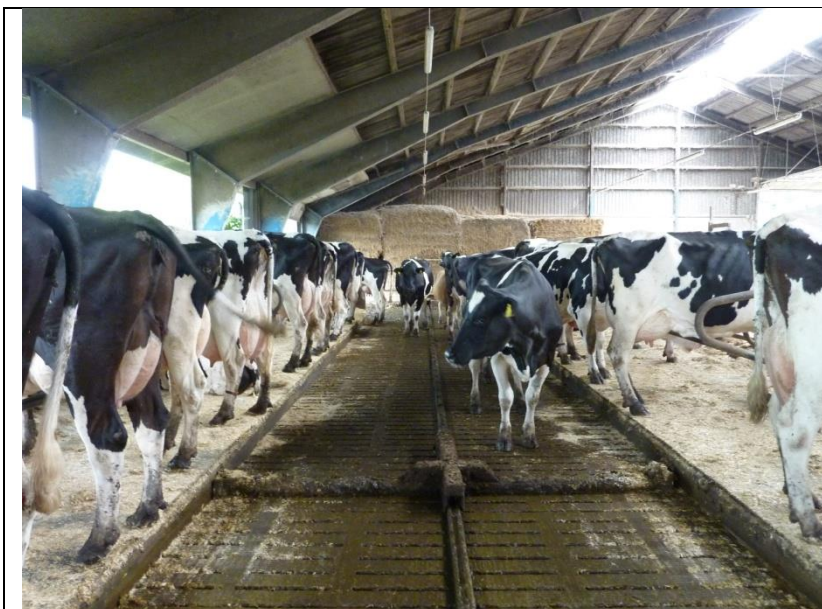
- Sengebåsene er for små for køerne. De er for korte - både i enkeltrækker og dobbeltrække. Enkeltrækken mod ydervæggen er begrænset af at sengene er for tæt på væggen. I enkeltrækken ud mod ædepladsen, er der en mur forenden af sengene som tilsvarende begrænser køernes brug af sengene.
- Nakkebommen sidder 5 til 10 cm for lavt og i den gamle del af sengene ved væggen sidder nakkebommen 10 cm for langt tilbage mod sengenes bagkant.
- Frontrøret sidder i køernes bevægelseszone når de lægger og rejser sig, idet det sidder 15 cm for højt. I dag anvendes frontrør ikke længere i sengebåse, idet sengebøjler monteres på stolper i stedet. Det giver frihed til køerne i fronten når de rejser og lægger sig.
- Brystbommen er placeret fint.
- Sengebøjlen er ikke ideelt udformet. Den amerikanske bøjles udformning og placering i sengen sikrer at koen har frihed og kommer til at ligge lige i sengene (selvfølgelig kun hvis sengene er indrettet med korrekte mål).

Konsekvensen af sengebåsemålene på køernes brug af sengene

Køerne er meget begrænset i deres brug af sengene, fordi sengene er for små, nakkebommen er placeret for lavt og frontrøret begrænser bevægelsesfriheden når de skal lægge og rejse sig. Det betyder at alt for mange køer står i sengebåsene med to eller fire ben og køerne står generelt for længe inden de lægger sig. Øget ståtid øger risikoen for halthed væsentligt. Mange køer ligger på skrå i sengebåsene, især pga. sengene er for smalle og der er frontrør i vejen og særligt i enkeltrækkerne er henholdsvis ydervæggen og muren er i vejen. Nakkebommens højde spiller også ind på at køerne ligger på skrå og i den gamle del af enkelt-rækken mod ydervæggen sidder nakkebommen også for langt tilbage.

Køer på skrå.

Billede taget en halv time efter at køerne er kommet ind fra græs. Der burde ikke være så mange køer som står i sengebåsene.

Smalle senge.

Dårlig bøjleudformning der ikke giver køerne frihed og en ydervæg tæt på som begrænser yderligere.

Køerne står på skrå for at kunne være i sengene og når de skal ned og lægge. Dermed kommer de til at ligge på skrå. Især dårligt gående køerne som disse to, skal helst ned og lægge og ikke stå som er tilfældet her. Den øgede ståtid øger risikoen for halthed. Og jo mere halte de bliver jo mere står de (også pga. et hårdt underlag) og dermed bliver det en ond cirkel.

Den vandrette afstand fra nakkebommen til sengebåsens bagkant er ok (måske kunne afstanden godt være 2-3 cm længere, men det er en bagatel). Koen skal ubesværet kunne stå med fire ben i sengen inden den lægger sig og det kan de. Nakkebommen sidder for lavt. Den rammer koen for langt ned på halsen og gør det vanskeligere for køerne at lægge sig.

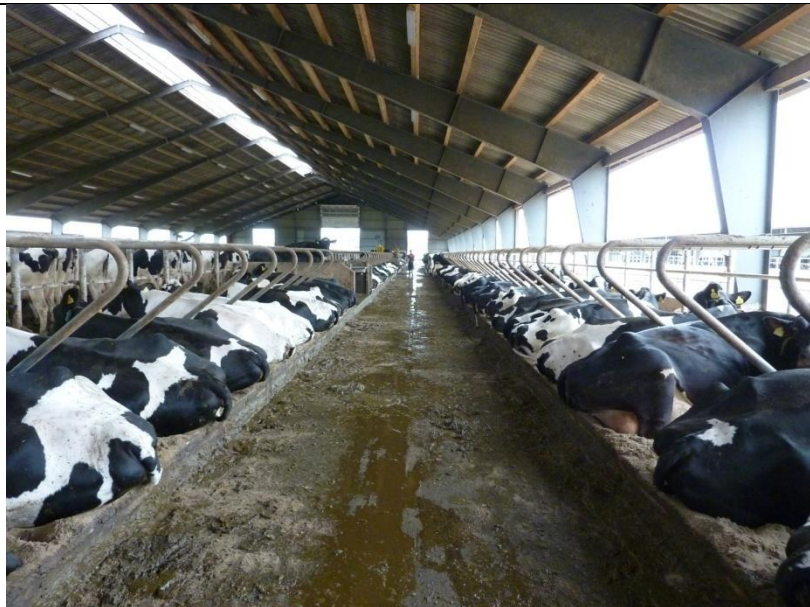
Ko står længe i denne uønskede position inden den rejser sig helt. Koen kan ikke vippe frem i rejse sig bevægelsen og dermed rejser den sig ikke med det samme.

Billede taget efter malkning og efter at køerne har ædt. På dette tidspunkt ønsker køerne at hvile, men der er for mange køer som står i sengebåsene.

Gode senge

Til sammenligning har jeg nedenfor sat tre billeder ind fra en besætning som har store sengebåse der er indrettet rigtigt godt. Og køerne ligger lige på trods af de store sengebåse. Køerne går op i sengebåsene og lægger sig med det samme. Og der er ingen køer der står i sengebåsene.

Køer liggende i sengebåse.

Nakkebommen sidder meget højt (130 cm), så køerne har meget frihed når de skal ned og ligge. Nakkebommen generer ikke koen. Den høje nakkebom kompenseres ved at nakkebommen sidder 10 cm længere tilbage (165 cm) end anbefalingerne. Disse mål for nakkebommen fungerer i denne besætning. En anden mulighed var at sætte nakkebommen efter anbefalingerne. Bøjletypen er lig den i de amerikanske anbefalinger.

Sengene er 125 cm bredde og 300 cm lange. Køerne ligger perfekt i sengene.

Mulige forslag til ændringer af sengebåsene

- Skiftet til sand er en meget værdifuld forbedring af sengene. Det er et blødere underlag for køerne at stå og ligge i - det er en klar forbedring. Desværre tror jeg ikke at sand løser alle problemerne med sengene. Det vil stadigvæk være svært for køerne at lægge sig og køerne vil stadigvæk komme til at stå for meget. Derfor bør der ændres på indretningen af sengebåsene.
- Sengebåsene bør gøres bredere, de fleste med 10 cm, så de er 125 cm brede (midt-midt mål). Konsekvensen er at nogle senge må droppes, men jeg kunne forstå at der i dag er flere senge end køer, så der stadig efter en ændring vil være en seng pr. ko.
- Den lave mur i enkeltrækken mod ædepladsen bør fjernes, for at give frihed i fronten.
- Nakkebommen bør hæves 5 til 10 cm, så den kommer til at sidde 120 cm over lejet (midt mål). For at kunne hæve nakkebommen skal bøjlerne også hæves. Det er ikke umiddelbart muligt i de gamle senge fordi bøjlerne sidder så langt oppe de kan på stolperne. I de nye senge er stolperne længere så her kan bøjlerne godt hæves og dermed også nakkebommen. I de gamle senge kan man indsætte et forlængestykke på stolperne, så de bliver længere.
- I de gamle senge i enkeltrækken mod ydervæggen skal nakkebommen flyttes 10 cm frem, så den kommer til at sidde 175 cm (midt mål) fra sengebåsens bagkant.
- Frontrøret sidder i vejen og bør fjernes. Og især hvis nakkebommen hæves (hvilket bør gøres), så kommer frontrøret endnu højere op og dermed sidde endnu mere i vejen for køerne. En løsning kunne være at skære frontrøret væk og i stedet at montere det nederste af bøjlen ved hjælp af et beslag. En anden løsning kunne måske være at bøjlerne monteres på stopler, så der etableres en stolpe for hver bøjle. Det er meget vigtigt at de nuværende stolper bliver for at sikre stabilitet i sengene. Fjernes de nuværende stolper forventes det ikke at sengebåsekonstruktionen kan holde. De nuværende stolper kan også bruges til bære bøjler (det kræver dog et forlængerstykke på de gamle stolper), hvorved der skal investeres i lidt færre stolper. Ved at investere i flere stolper, spares udgiften til forlængerstykker på alle stolper for at kunne hæve nakkebommen.
- Ydervæggen foran køerne i enkeltrækken bør på sigt fjernes. Det vil give den frihed køerne mangler i fronten når de lægger og rejser sig. Et andet forslag er at sætte en lille kasse på i stedet, som er en billigere løsning og gjort nogle steder har i DK.
- Et andet alternativ kunne være at investere i en ny bøjle som monteres på også nyindkøbte stolper, dvs. uden frontrør og der er mulighed for at vælge en langt bedre udformet bøjle. Men det er en dyr løsning, men formentlig også rentabel hvis mur og ydervæg i enkeltrække også fjernes, så man får frihed i front.